

Representantforslag 44 S

(2012–2013)

fra stortingsrepresentantene Robert Eriksson, Laila Marie Reiertsen og Vigdis Giltun

Dokument 8:44 S (2012–2013)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Robert Eriksson, Laila Marie Reiertsen og Vigdis Giltun om gjeninnføring av særreglene for dagpengemottakere over 64 år, og øvrige endringer i folketrygdloven kapittel 4

Til Stortinget

Bakgrunn

Regjeringen foreslo å oppheve særreglene i folketrygdloven § 4-17 som gjaldt for dagpengemottakere på 64 år eller mer, jf. Prop. 16 L (2010–2011) Endringer i folketrygdlova og enkelte andre lover (samleproposisjon høsten 2010).

Det følger av folketrygdloven § 4-5 at alder er ett av kriteriene for vurderingen av om en arbeidssøker skal regnes som reell arbeidssøker, selv om han eller hun søker om deltidsarbeid eller bare søker arbeid innenfor et avgrenset geografisk område. I praksis får dagpengemottakere over 60 år være lokal- og deltidsarbeidssøkere.

Den tidligere bestemmelsen i folketrygdloven § 4-17 hadde en rekke særregler for dagpengemottakere som er 64 år eller mer:

- Dagpengemottakere som har fylt 64 år, kan få dagpenger fram til fylte 67 år.
- Medlem som fyller kravet til minste arbeidsinntekt etter § 4-4 første ledd første gangen de krever dagpenger etter fylte 64 år, trenger ikke å fylle dette kravet dersom de seinere søker om dagpenger på nytt.
- Medlem som er godskrevet pensjonspoeng for minst tre av de siste fem åra før krav om dagpenger er satt fram, skal ha et minste dagpenge-

grunnlag på tre ganger grunnbeløpet (3 G = 246 366 kroner).

- Dagpengegrunnlaget blir regulert i samsvar med endringene i grunnbeløpet for dem som har fylt 64 år før grunnbeløpsendringen 1. mai.
- Næringsinntekt blir regnet med ved prøving av kravet til minsteinntekt og ved fastsettingen av dagpengegrunnlaget. Dette gjelder likevel bare dersom virksomheten er stanset og det ville være urimelig å kreve at søkeren skulle holde fram med virksomheten.

Regjeringens begrunnelse for å fjerne bestemmelsen

Særreglene for dagpengemottakere over 64 år innebar at en i yttertilfellene kan få dagpenger sammenhengende fra en er 62 år til en er 67 år, altså i fem år. Hovedbegrunnelsen for at man innførte særreglene i sin tid var at arbeidstakere som mistet arbeidet sitt når de er i 60-årene, kan ha større vanskeligheter med å komme tilbake til arbeidslivet enn yngre arbeidsløse. Historisk har særordningen også hatt sammenheng med behovet for førtidspensjoneringsløsninger, særlig i forbindelse med nedbemanninger i virksomheter/bedrifter.

Det er et uttalt ønske, tverrpolitisk, å holde eldre arbeidstakere i arbeidslivet så lenge som mulig. Det har vært en positiv utvikling i arbeidsgivers generelle holdning til eldre arbeidstakere fra 2003 til 2009, jf. Seniorpolitisk barometer 2009. Den nye alderspensjonen bygger opp under det siste, blant annet ved at en kan tjene opp rett til pensjon fram til fylte 75 år. Samtidig får flere mulighet til å ta ut alderspensjon, helt eller delvis, fra fylte 62 år. Som en følge av dette, vil det være urimelig å bruke dagpenger som en form for tidligpensjon. Regjeringen påpekte at bruk av dagpenger som en tidligpensjon, vil kunne føre til at

en sparer alderspensjonen fra folketrygden og tar den eventuelt ut seinere.

Regjeringen begrunner videre forslaget med at mange av dem som faller ut av arbeidslivet når de er i sekstiåra, blir omfattet av andre inntektssikringsordninger, som AFP eller sykepenger. Om lag 80–90 prosent av kvinnene og nesten alle menn med rett til AFP i privat sektor kan ta ut alderspensjon fra folketrygden fra de er 64 år. Retten til AFP i privat sektor faller bort etter at en har vært arbeidsløs i 26 uker. Det er grunn til å tro at de aller fleste, når 26-ukersgrensen nærmer seg, vil ta ut AFP og alderspensjon for å sikre seg at retten til AFP ikke faller bort. Blant dem som ikke har rett til AFP, er de kvinnene som ikke har tjent opp nok i pensjon til at de kan ta ut pensjon når de er 64 år.

Per 2010 var det nesten bare menn som mottok dagpenger etter særreglene. Et annet argument regjeringen brukte var at en oppheving av særreglene ville bidra til å hindre at eldre gjennom denne ordningen blir stimulert til å tilpasse seg passive ytelser før pensjonsalder.

Stortinget vedtok å oppheve særreglene for dagpengemottakere som var 64 år eller mer med virkning fra og med 1. januar 2011.

Konsekvenser av fjerning av særregelen

Forslagsstillerne har merket seg at forslaget for å fjerne særaldersgrensen for dagpengemottakere på 64 år eller mer, begrunnes med ønsket om å stimulere flere eldre til å stå lenger i arbeidslivet, samt at man mener det er urimelig å bruke dagpenger som en form for tidligpensjon.

Forslagsstillerne er enige i at det er viktig å legge til rette for at eldre arbeidstakere kan stå lenger i arbeidslivet, men vil påpeke at fjerning av særregelen for dagpengemottakere ikke handler om dette. De som har vært omfattet av denne ordningen har vært langtidsledige, og mange har store problemer med å komme tilbake til arbeidslivet. En helt avgjørende forutsetning for å kunne stå lenger i arbeid er at man har et arbeid.

Forslagsstillerne er også enige i at det er urimelig at man kan benytte dagpenger som en form for tidligpensjon. Utfordringen er at dagens regelverk fortsatt åpner for at man kan bruke dagpenger i kombinasjon med uttak av pensjon. En fjerning av særreglene for dagpengemottakere på 64 år eller mer vil, etter forslagsstillerne syn, ikke forhindre at eldre kan tilpasse seg passive ytelser før pensjonsalder. Realiteten er at fjerningen av denne regelen vil ramme spesielt kvinner som ikke har tjent opp nok i pensjon til at de kan ta ut pensjon når de fyller 64 år.

Forslagsstillerne ønsker å illustrere konsekvensene med dagens regelverk på følgende måte:

Eksempel nr. 1

Per er født i 1950, har en årlig inntekt på 430 000 kroner og arbeider i en privat bedrift uten AFP. Fra han er 64 år velger han å ta ut full alderspensjon fra folketrygden, og kombinere dette med arbeidsinntekt. Etter ett år velger han å si opp jobben. Etter dagens regler vil han kunne motta dagpenger, etter ventetiden på åtte uker i inntil to år, selv om han har sagt opp jobben selv. Det er videre lagt til grunn at Per er gift/samboer, og at han har 43 år i yrkeslivet frem til første pensjonsuttak.

Per vil få følgende inntekt ved fylte 65 år og frem til fylte 67 år:

Alderspensjon fra folketrygden	= 183 000 kroner
Dagpenger	= 268 300 kroner
Sum inntekt	= 451 300 kroner

(Riktignok vil dagpengene bli bare 223 600 kroner det første året, da ventetiden må fratrekkes.)

Eksempel nr. 2

Ola er født i 1950, har en årlig inntekt på 430 000 kroner og arbeider i en privat bedrift med AFP. Etter mange år i arbeidslivet kjenner han at han begynner å merke slitasje. Bedriften han jobber i står overfor en større omstilling, noe som også innebærer nedbemanning. I frykt for å miste retten til AFP, velger Ola å ta ut alderspensjon og AFP ved fylte 64 år.

Det er lagt til grunn at Ola er gift/samboer, og at han har 43 år i yrkeslivet frem til første pensjonsuttak.

Alderspensjon fra folketrygden	= 183 000 kroner
AFP	= 74 000 kroner
Sum inntekt	= 257 000 kroner

Eksempel nr. 3

Kari er også født i 1950. Hun er gift/samboer, og har arbeidet i et lavtlønnet yrke i privat sektor, uten AFP. I perioder har hun også arbeidet deltid. Hennes snittlønn er 300 000 kroner. Hun har arbeidet i 40 år. Men da hun blir 63,5 år, blir hun arbeidsledig da bedriften hun arbeider i går konkurs. Hun vil ha rett på dagpenger i to år, altså frem til hun blir 65,5 år.

Kari vil frem til hun er 65,5 år motta dagpenger på om lag 187 200 kroner. Etter endt dagpengeperiode kan hun ikke gå over til å bli pensjonist. Dette er fordi hennes pensjonsopptjening er for lav til å gå av med pensjon ved denne alderen. Hun vil ikke kunne gå av med pensjon før hun fyller 67 år. Da vil hun få om lag 156 000 kroner i årlig pensjon fra folketrygden. På grunn av at hun er gift/samboer vil hennes årlige pensjon være på om lag 8 200 kroner lavere per år enn hva som er nivået for enslige minstepensjonister i dagens kroneverdi, og det er etter 40 år i arbeidslivet.

Forslagsstillerne mener dagens regelverk slår svært uheldig ut. Per kan si opp jobben sin selv, og spe på pensjonen sin med dagpenger i to år. Mens Kari som blir reelt arbeidsløs, vil i utgangspunktet ikke ha noen inntektssikring fra dagpengeperioden er ferdig og frem til hun fyller 67 år. Alternativet hennes er enten å bli henvist til uføretrygd, eller i verste fall være sosialhjelpsmottaker det siste halvannet året hun har igjen før hun når pensjonsalderen.

Forslagsstillerne mener eksemplet til Kari illustrerer godt hvorfor særordningen for dagpengemottakere på 64 år eller mer bør gjeninnføres. I tillegg mener forslagsstillerne det er lite ønskelig at man skal kunne bruke dagpenger som en tidligpensjonsordning, og at det er viktig å stimulere eldre arbeidstakere til å stå lenger i arbeidslivet. Derfor mener forslagsstillerne at man bør foreta endringer i regelver-

ket slik at dagpenger bortfaller når man mottar pensjon og selv sier opp jobben.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende forslag:

I

Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovendringer som innebærer at særordningen for dagpengemottakere på 64 år eller mer gjeninnføres.

II

Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovendringer slik at man ikke kan kombinere pensjon og dagpenger når den enkelte selv sier opp jobben.

13. mars 2013

